

Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğinin Türkçe Formunun Psikometrik Niteliği

Doç. Dr. Tark TOTAN

*Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü PDR Anabilim Dalı
tarik.totan@gmail.com*

Özet

Duygusal zekânın öz-yetkinlik olarak yeniden tanımlanan hali olan duygusal öz-yetkinlik, bir yetenek kümesi olmaktan çok, bir kişilik özelliği olarak ele alınmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Choi, Klumper ve Sauley'in (2013) yetenek ve davranış arasında bir köprü olarak modelledikleri, Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğinin Türkçe formunun dört ve altı boyutlu yapılarda geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılmasıdır. Araştırma sonucunda Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğinin altı boyutlu yapısının dört boyutlu yapısına göre daha iyi uyum gösterdiğine ulaşılmıştır. Ayrıca, ölçeğin güvenilirlik düzeyleri de tatminkardır. Ölçeğin, duygusal işlevişi ölçen diğer ölçeklerle ilişkilendiğine ulaşılmıştır. Yaşam doyumu ve duygusal empati, duygusal öz-yetkinlikle pozitif yönde önemli ilişkilere sahipken aynı zamanda bu değişkenlerin önemli birer açıklayıcı olduklarına ulaşılmıştır. Sonuç olarak, Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeği Türkçe kullanılabilir yeterli, kararlı ve güçlü bir ölçme aracıdır.

Anahtar sözcükler: Duygusal öz-yetkinlik, geçerlik, güvenilirlik, ölçek

Psychometric Properties of Emotional Self-Efficacy Scale in Turkish Form

Abstract

The emotional self-efficacy redefined as emotional intelligence is considered as a personality trait rather than emotional state. The aim of this research was to examine validity and reliability of four and six factors structure of Turkish form of the Emotional Self-efficacy Scale developed by Choi, Klumper, and Sauley (2013) as a bridge between ability and behavior. According to research findings, six factors structure of the Emotional Self-efficacy Scale provided better fit to data than four factors structure. Also, internal consistency coefficients were satisfied for scale. The scale was positively correlated to other emotional functionality scales. While the life satisfaction and the emotional empathy were positively related to the emotional self-efficacy, those variables were also determined as predictors of the emotional self-efficacy. Consequently, the Emotional Self-efficacy Scale can be used an adequate, stable, and powerful measurement in Turkish sample.

Keywords: Emotional self-efficacy scale, emotional self-efficacy validity, reliability, scale

GİRİŞ

Duyguları ve duygusal süreçleri anlamak uzun süredir araştırmacıların odağındadır. İlk çıkarımlar duyguları fiziksel tepkilerin bir anlamlandırması olarak nitelendirirken, zaman içerisinde bu görüş yerini; fiziksel tepkilerle aynı anda duyguların ortaya çıktığı önermesine, oradansa bu süreçlere akıl yürütmenin ya da düşüncelerin dâhil olmasına kadar gelmiştir (Baumeister & Bushman, 2011; Freberg, 2010; Shiota & Kalat, 2012). Bireyin zekâsının hayatta başarılı olmasını açıklayan yeterli bir değişken olmayacağına yönelik kanıtlar, zekânın birçok boyuttan, özellikle de duygusal süreçleri yetenekli bir biçimde yönetmeyle ilgili yapılardan oluştuğu savını zaman içerisinde geliştirmiştir (Bahman & Maffini, 2008). Dönüşen zekâ kavramı, duygusal süreçleri inceleyen çalışmalara hız vererek bu ilerleyişte duygusal süreçlerin; duygusal zekâ (Mayer, Caruso, & Salovey, 1999; Mayer, Salovey, & Caruso, 2004), duygusal öz-yetkinlik (Dacre Pool & Qualter, 2012; Kirk, Schutte, & Hine, 2008) ve duygu düzenleme (Gross, 1998-2007; Thompson, 1991) gibi kavramlarla ele alınmasına ve farklı bakış açılarının gelişmesine yardımcı olmuştur.

Elbette bu farklı bakış açıları, duygusal süreçleri değerlendirmeye yönelik faktör analizi çalışmalarına dayanan pek çok ölçme aracını ortaya çıkarmıştır (örneğin; BarOn & Parker, 2000; Caprara ve diğ., 2008; Gratz & Roemer, 2004; Kirk, Schutte, & Hine, 2008; Schutte ve diğ., 1998). Bunlardan sadece biri olan Choi, Kluemper ve Sauley (2013), duygusal zekâyı durağan bir yetenek ya da zekâ türü olarak ele almak yerine, duygusal süreçleri daha dinamik bir bütün içinde öz-yetkinlik boyutu olarak ele almışlardır. Bu açıdan değerlendirildiğinde duygusal öz-yetkinlik bireyin sosyal işlevselliğini ve duygusal süreçlerini etkileyen, duygusal zekânın ilerletilmiş ve başkalaşmış bir formu niteliğindedir. Ancak, bu değişim bireylerin duygusal süreçlerini daha iyi anlamamıza yardım etmesinden dolayı, kararlı ve olumlu yöndedir. Duygusal zekâ, iki farklı temel bakış açısıyla (Daus & Ashkanasy, 2005; Petrides, Furnham, & Mavroveli, 2007) bireylerin duygusal kapasitelerini niteleyen maksimum performans testleri aracılığıyla bir *yetenek* ya da bireyin kendini değerlendirdiği ölçme aracılığıyla duygusal eğilimlerine yönelik bir *kişilik yapısı* olarak düşünülmektedir (Furnham, 2006; MacCann & Roberts, 2008; Mayer, Caruso, & Salovey, 1999; Petrides, Frederickson, & Furnham, 2004). Choi, Kluemper ve Sauley (2013) ise duygusal zekâyı, kendini değerlendirme türünde, öz-yetkinlik çerçevesinde ele almaktadır ki, bu bağlamda duygusal zekânın yeniden tanımlanan ve düzenlenen hali olan duygusal öz-yetkinlik, bir kişilik özelliği olarak değerlendirilebilmektedir.

Sosyal Öğrenme Kuramının temel kavramlarından olan öz-yetkinlik¹, bireyin belli bir alanda performans göstermeye yönelik gerekli olan unsurları organize ederek olası performansını başarılı olarak göstermeye ait algısıdır (Bandura, 1997). Kişinin kendisiyle ilgili inancı olan öz-yetkinliğin gelişmesine en etkili yolunu Bandura (1999), doğrudan yaşantılar olarak görmektedir. Choi, Kluemper ve Sauley (2013) ise, öz-yetkinliğin, bireyin ne yapabildiğinden çok bilişsel, sosyal ve duygusal becerilerini bir düzen içerisinde uyumlu etkileşimlerini sağlayabilmek olarak değerlendirerek yetenek ve davranış arasında aracılık ettiğini belirtmektedirler. Olumlu veya olumsuz yaşantıların duygusal işleyişe olan uzun süreli etkileri göz önüne alındığında (Diamond & Aspinwall, 2003; Garnefski, Kraaij, & Spinhoven, 2001) duygusal zekânın öz-yetkinlik kuramına yansımaları olan duygusal öz-yetkin bireyler yetiştirmenin önemi artmaktadır. Oysa okullarda özellikle duygusal zekâyı ilgili çalışmaların eğitim ortamında akademik başarıyı artıran ve koruyan bir yapı olarak ele alınması yeğlenmektedir (Bahman & Maffini, 2008).

Araştırma kapsamında Türkçeye uyarlanan Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğini Choi, Kluemper ve Sauley (2013) geliştirmiştir. Araştırmacılar ölçeği, geliştirme sürecinde Mayer ve Salovey'in (1997) modeline dayalı olarak, madde kalıplarını Bandura'nın (2006) öz-yetkinlik inancına yönelik açıklamaları doğrultusunda "yapabilirim" yüklemine yapılandırmışlardır. Duygusal zekâyı değerlendirme amacıyla geliştirilen daha önceki ölçme araçlarını inceleyen araştırmacılar öz-yetkinlik terminolojisi kapsamında Likert tipi beşli derecelendirmede (1= kesinlikle katılmıyorum ile 5= kesinlikle katılıyorum) 68

¹ Türkçede öz-yeterlik olarak da kullanılsa, İngilizce'deki self-efficacy kavramının öz-yetkinlik şeklinde kullanımı Türkçe için daha uygun görülmektedir. Bu sebeple de kavram, araştırma da öz-yetkinlik olarak geçerken, önceki çalışmalarda eğer öz-yeterlik olarak ele alınmışsa ilgili kaynaklarda kolay okuma sağlanması açısından öz-yeterlik olarak kullanılmıştır. Kavramın öz-yetkinlik olarak kullanımı konusunda detaylı bir açıklaması için Voltan-Acar'ın (2014) açıklamalarına bakınız.

maddelik bir madde havuzu oluşturmuşlardır. Ölçeğin bu formunu da içeren veri toplama sürecini üniversite öğrencileri üzerinde, 3 farklı dalgada yürüten araştırmacılar, ABD ve Güney Kore’de çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Altı faktör olarak kurguladıkları hipotez modellerini incelemeye başlamadan önce betimleyici faktör analizi uyguladıklarında, madde faktör yükleri .38 ile .86 arasında değişen her bir faktörde dörder madde bulunan, altı faktörlü yapıya ulaşmışlardır. Bunlar araştırmacılar tarafından kendi duygularını anlama (.38 - .86), başkalarının duygularını anlama (.45 - .73), duyguları düşüncelerin kolaylaştırıcısı olarak kullanma (.41 - .72), duygusal güçlükleri anlama (.66 - .81), kendi duygularını yönetme (.73 - .85) ve başkalarının duygularını yönetme (.51 - .80) olarak isimlendirilmiştir.

İkinci dalgada topladıkları veri üzerinden inceledikleri doğrulayıcı faktör analizi sonucunda araştırmacılar (Choi, Klumper, & Sauley, 2013) altı faktörlü yapının ($\chi^2= 642$, $sd= 237$, $CFI= .97$, $RMSEA= .05$) dört faktörlü yapıya göre ($\Delta\chi^2= 2154$, $\Delta sd= 9$, $p < .001$, $CFI= .87$, $RMSEA= .12$) istatistiksel olarak daha iyi sonuç verdiğini rapor etmişlerdir. Ölçeğin toplamının ölçeğin altı boyutuyla olan ilişkilerinin .21 ile .31 arasında olduğunu belirlemişlerdir. Ölçeğin toplamının stres (-.27) ve kaçınılmalı baş etmeyle (-.17) negatif yönde, yaşam doyumu (.25), rasyonel başa çıkmayla (.25), Wong ve Law’ın (2002) Duygusal Zeka Ölçeğiyle (.33), Brackett ve arkadaşlarının (2006) Kendini Rapor Etme Duygusal Zeka Ölçeğiyle (.35) ve Schutte ve arkadaşlarının (1998) Duygusal Zeka Anketiyle (.40) pozitif yönde önemli ilişkilendiğine, ayrıca bu değişkenlerin ilişkilendikleri yönde ölçeğin toplamının yordayıcısı olduklarına ulaşmışlardır. Araştırmacılar, ikinci etapta Güney Kore’den 700 üniversite öğrencisi üzerinden gerçekleştirdikleri analizlerde ölçeğin toplamında Cronbach alfa katsayısının .86 olduğunu belirlemişlerdir. Güney Kore grubunda da ABD katılımcılarında olduğu gibi altı faktörlü modelin ($\chi^2= 519$, $sd= 237$, $CFI= .95$, $RMSEA= .06$) dört faktörlü yapıya göre ($\Delta\chi^2= 1304$, $\Delta sd= 9$, $p < .001$, $CFI= .83$, $RMSEA= .13$) daha yeterli sonuçlar verdiğini tespit etmişlerdir. Test tekrar test katsayılarının ölçeğin toplamı için .76, alt ölçekleri içinse de .69 ile .84 arasında olduğu rapor edilmiştir. Ölçeğin dört faktörlü yapısında bireyin kendi duygularını algılama ve yönetmesi bir faktör bireyin başkalarının duygularını algılaması ve yönetmesi bir faktör altına toplanmaktadır. Bu birlikteliğin kuramsal dayanağı bireyin başkalarının ve kendi duygularını algılamasının ve yönetmeye çalışmasının ayrılmasının uygun olmayacağı yönündeki çıkarımlara dayanmaktadır (Choi, Klumper ve Sauley, 2013). Bu çalışmada, ABD ve Güney Kore’de üniversite öğrencileri üzerinde dört ve altı faktörlü yapı sergileyen Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğinin Türk üniversite öğrencileri üzerinden geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması hedeflenmiştir.

YÖNTEM

Araştırma Katılımcıları

Araştırmanın katılımcıları, 2012-2013 eğitim öğretim yılında Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesinde eğitim gören 194’si kadın (%57,9) ve 141’i erkek (%42,1) olmak üzere 335 üniversite öğrencisidir. Katılımcıların 93’ü birinci sınıf (%27,8), 87’i ikinci sınıf (%26,0), 95’i üçüncü (%28,4) ve 58’i ise dördüncü (%17,3) sınıf öğrencisidir. Yaş aralıkları 18 yaş ile 28 yaş arasında olan katılımcıların yaş ortalaması 21 yaş 1 aydır.

Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeği (Choi, Klumper, & Sauley, 2013)

Araştırma kapsamında Türkçeye uyarlanan Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğini Choi, Klumper ve Sauley (2013) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek Likert tipi beşli derecelendirmede (1= kesinlikle katılmıyorum ile 5= kesinlikle katılıyorum) 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin altı boyutunun her birinde dörder madde bulunmaktadır. Ölçeğin alt boyutları; kendi duygularını anlama, başkalarının duygularını anlama, duyguları düşüncelerin kolaylaştırıcısı olarak kullanma, duygusal güçlükleri anlama, kendi duygularını yönetme ve başkalarının duygularını yönetmedir. Ayrıca ölçeğin dört faktörlü yapısında bireyin kendi duygularını algılama ve yönetmesi bir faktör bireyin başkalarının duygularını algılaması

ve yönetmesi bir boyut olarak ele alınmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar cevap veren bireyin duygusal işleyişle ilgili alanda kendini daha öz-yetkin hissettiğine yönelik toplam puan sağlamaktadır.

Duygusal Öz-yeterlik Ölçeği (Kirk, Schutte, & Hine, 2008)

Kirk, Schutte ve Hine'nin (2008) geliştirdiği Duygusal Öz-yeterlik Ölçeği duyguları düzenleme, duyguları düşünceye destekleyici olarak kullanma, duyguları anlama ve duyguları algılama şeklinde isimlendirilen dört boyutta, toplam 32 madden oluşan, beşli derecelendirmede [Hiç emin değilim, çok az eminim, biraz eminim, çoğunlukla eminim, kesinlikle eminim] bir ölçme aracıdır. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirlik düzeylerinin incelenmesi Totan, İkiz ve Karaca (2010) tarafından yapılmıştır. Özgün formunu geliştiren Kirk, Schutte ve Hine (2008) betimleyici faktör analizi sonucunda ölçeğin toplam varyansın %44'ünün açıklamada yeterlik gösterdiğini ve Cronbach alfa değerinin .96 olduğunu belirlemiştir. Uyarlama çalışmaları sırasında Totan, İkiz ve Karaca (2010) ise ölçeğin özgün formunda yer alan dört faktörlü yapısını, Türkçe formunda da koruduğunu ($\chi^2= 1556$, $sd= 460$, $\chi^2/sd= 3.39$, CFI= .94, RMSEA= .07) ve iç tutarlık düzeylerinin .70 ile .83 arasında olduğunu rapor etmişlerdir. Başka bir çalışmada (Totan, 2014) ölçeğin iç tutarlığı .92 olarak rapor edilmiştir.

Duygusal Empati Ölçeği

Duygusal Empati Ölçeği Caruso ve Mayer (1998) tarafından empatik dayanma, olumlu paylaşma, üzüntü tepkisi, duygusal katılım, başkaları için duygulanma ve duygusal bulaşma olarak altı boyuta 30 maddeli beşli Likert tipi değerlendirme türünde [1 tamamen katılmıyorum, 5 tamamen katılıyorum] geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Totan, Koruklu ve Sağkal (2012) tarafından yapılan uyarlama çalışması sırasında, araştırmacılar toplam varyansın %27'sini açıklayan madde toplam yükleri .35'den yukarıda olan tek bir boyuta ulaşılmıştır (KMO= .822, Barlett $\chi^2_{276}= 2104.40$, $p= .000$). Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin tek boyutlu bir yapıda doğrulandığını belirlemiştirler ($\chi^2= 320.23$, $sd= 244$, $\chi^2/sd= 1.32$, GFI= .92, CFI= .94, IFI= .94, RMSEA= .059, RMR= .06). Ölçeğin Cronbach alfa katsayısını .86 olduğunu rapor etmişlerdir.

Yaşam Doyumu Ölçeği

Yaşam Doyumu Ölçeği Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilmiş Türkçeye Köker (1991) ve Yetim (1991) tarafından kazandırılmıştır. Yedi derecelendirmeli ölçek [kesinlikle katılmıyorum ile kesinlikle katılıyorum] beş maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin toplamından alınan yüksek puanlar ölçeğe yanıt veren bireyin yaşamından aldığı üst düzeydeki doyuma işaret ederken alınan düşük puanlar ölçeğe yanıt verenin kişinin yaşamındaki doyumsuzluğa işaret etmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 35, en düşük puansa da 7'dir. Farklı araştırmacılar ölçeğin iç tutarlılık katsayısını .75 (Yetim, 1991), .81 (Köker, 1991) ve .79 (Totan ve Şahin, 2015) olarak rapor edilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırma kapsamında toplanan veride katılımcıların cinsiyet, yaş ve sınıf düzeylerini belirlemek amacıyla hazırlanan kişisel bilgi formunda üç soru yer almıştır. Sorulardan cinsiyet ve sınıf düzeyi sırasıyla; ikiden ve dörtten seçmeli yapıda kapalı uçlu, yaş sorusu ise açık uçlu olarak katılımcılara yönetilmiştir.

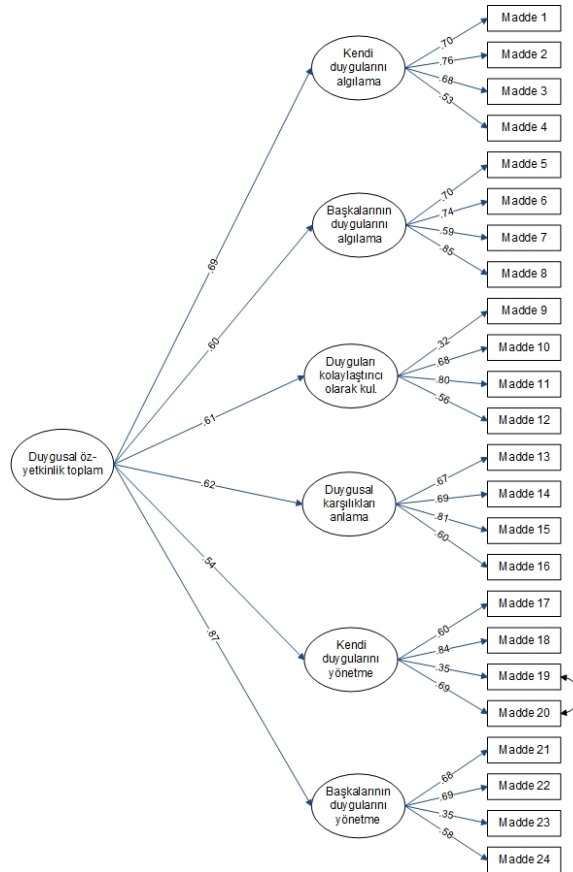
Veri Toplama ve Analizi Süreçleri

Bir ölçeğe ait maddelerin dilbilgisi açısından kusursuz ve anlaşılır olması gerektiği için (DeVellis, 2014) ölçeğin üç farklı uzman tarafından gerçekleştirilen çeviri sonucunda ulaşılan form için iki Türk dili uzmanından anlaşılabilirlik ve dilbilgisi konusunda onay alınmıştır. Araştırma verisi 2013 eğitim yılı içerisinde bahar döneminde Adnan Menderes Üniversitesinin Eğitim Fakültesi ile Fen-Edebiyat Fakültesinden toplanmıştır. Araştırma katılımcılarına araştırmanın genel amacı anlatılarak gönüllü olan öğrenciler katılımcı olarak alınmıştır. Kayıp değerlerin %5'ten aşağıda olması sebebiyle veri atama işlemi yapılmadığı gibi standartlaştırılan puanların z puan sınır değerleri arasında kaldığı ve normal dağılımın sağlandığı gözlenmiştir (Byrne, 2013; Tabachnick & Fidell, 2007). İstatistiksel analiz sürecinde doğrulayıcı faktör analizi, ölçeğin iç tutarlığını incelemek amacıyla Cronbach alfa ve hiyerarşik olmayan McDonald omega (Zinbarg, Revelle, Yovel, & Li, 2005) katsayıları hesaplanmıştır.

Analizler; SPSS PAWS 18 (SPSS, 2009), LISREL (Jöreskog & Sörbom, 1996) ve R (R Development Core Team, 2013) programları ve R'de kullanılan psych (Revelle, 2013) paketi ile yürütülmüştür.

BULGULAR

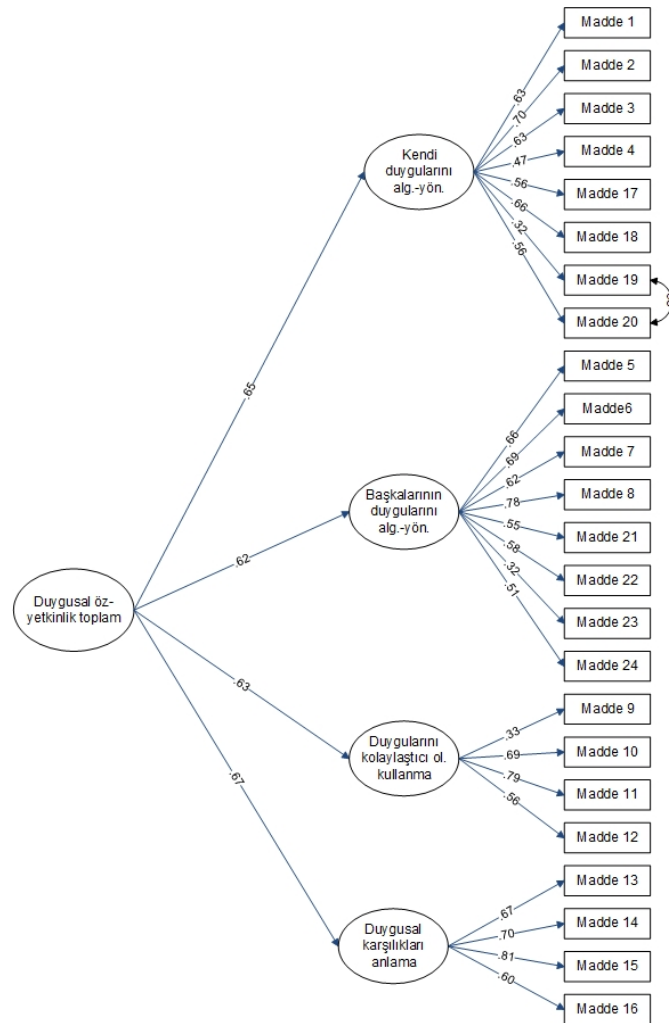
Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğinin Türkçe'deki psikometrik özelliklerini incelemesinde ilk olarak geçerlik çalışmaları yürütülmüştür. Ölçeğin hâlihazırda kuramsal ve kuramın farklı kültürlerde veriyle doğrulanmış çıktıları bulunmasından dolayı (Choi, Kluemper ve Sauley, 2013), betimleyici faktör analizi yerine altı ve dört faktörlü modellerinde veri ve model arasındaki uyum düzeyini incelemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Veride aykırı değer bulunmamaktadır. Ayrıca, çarpıklık ve basıklık katsayıları tüm değişkenlerde -2'den küçük +2'den ise büyük olmadığına ulaşılmıştır. Bu durum normal dağılımın göstergesi olarak kabul görmektedir (Kline, 2011). Bu nedenle de, doğrulayıcı faktör analizinde değişkenlerin birbirinden bağımsız olması ve normal dağılım göstermelerinden dolayı (Schmitt, 2011) en çok olabilirlik yöntemi kullanılmıştır. Kesin uyum iyiliği indekslerinden ki-kare testi, CFI ve RMSEA ile ki-kare testinin serbestlik derecesine oranı dikkate alınarak dört ve altı faktöre yönelik model karşılaştırılmasına gidilerek ki-kare fark testi yapılmıştır.

Şekil 1. Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğinin Altı Faktörlü Yapıda Doğrulayıcı Faktör Analizi Çıktıları

Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğinin altı faktörlü yapısına ait model veri arasındaki uyumun incelendiği doğrulayıcı faktör analizi sonucunda 24 maddenin tümünün ait oldukları faktörler için önemli birer faktör açıklayıcısı oldukları belirlenmiştir. Modele ait uyum iyiliği belirteçleri yeterli ve kabul edilecek düzeydeyken ($\chi^2= 552,53$, $sd= 246$, $\chi^2/sd= 2,25$, CFI= .94, RMSEA= .06) modele ait modifikasyon

önerilerinde madde 19 ile madde 20'ye ait madde hata kovaryanslarının ilişkilendirilmesinin modelin ki-kare değerini, önemli düzeyde düşürerek uyumu arttıracak gözlenerek, madde hata kovaryanslarının ilişkilendirilmesine gidilmiştir. Madde hatalarının ilişkilendirilmesi sonucunda ki-kare düzeyinde çok az bir düşüşün olduğu gözlenmiştir ($\chi^2= 512.14$, $sd= 245$, $\chi^2/sd= 2.22$, $CFI= .95$, $RMSEA= .06$). Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre standartlaştırılmış parametre tahminleri; kendi duygularını algılamada .53 - .76; başkalarının duygularını algılamada .59 - .85; duyguları düşüncelerin kolaylaştırıcısı olarak kullanmada .32 - .80; duygusal karşılıkları anlamada .60 - .81; kendi duygularını yönetmede .35 - .84 ve başkalarının duygularını yönetmede .35 - .69 arasında yüklenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinin devamında dört faktörlü yapıya ait model ve veri arasındaki uyum incelenmiştir.

Şekil 2. Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğinin Dört Faktörlü Yapıda Doğrulayıcı Faktör Analizi Çıktıları

Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğinin dört faktörlü yapısı incelenirken ölçeğin geliştiricilerinin (Choi, Kluemper, & Sauley, 2013) raporları doğrultusunda, bireyin kendi duygularını algılama ve yönetmesi bir faktör, bireyin başkalarının duygularını algılaması ve yönetmesi bir faktör olarak değerlendirilirken, duyguları düşüncelerin kolaylaştırıcısı olarak kullanma ve duygusal karşılıkları algılama altı faktörlü yapıyla aynı kalmıştır. İkinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre dört faktörlü model ve

veri arasında kabul edilebilir bir uyumun var olduğuna ulaşılmıştır ($\chi^2= 747.50$, $sd= 248$, $\chi^2/sd= 3.01$, CFI= .91, RMSEA= .08). Analiz çıktılarında yer alan modifikasyon önerisi doğrultusunda bir önceki modelle aynı öneri olan madde 19 ile madde 20'ye ait hata kovaryanslarının ilişkilendirilmesi sonucunda, modelin ki-kare değerinde çok az bir düşüş olduğu belirlenmiştir $\chi^2= 746.21$, $sd= 247$, $\chi^2/sd= 3.02$, CFI= .91, RMSEA= .08). En çok olabilirlik yönteminin kullanıldığı ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre standartlaştırılmış parametre tahminlerinin; bireyin kendi duygularını algılama ve yönetmesinde .32 - .70, bireyin başkalarının duygularını algılaması ve yönetmesinde .32 - .78, duyguları düşüncelerin kolaylaştırıcısı olarak kullanmada .33 - .79 ve duygusal karşılıkları algılamada ise .60 - .81 arasında oldukları belirlenmiştir. Altı faktörlü yapı ve dört faktörlü yapının istatistiksel olarak hangisinin daha iyi bir model ve veri uyumu gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan ki-kare fark istatistiği sonucunda ise altı faktörlü modelin istatistiksel olarak dört faktörlü modele oranla daha kullanışlı olduğu tespit edilmiştir ($\Delta\chi^2= 234.07$, $\Delta sd= 2$, $p< .05$). Bunun üzerine güvenilirlik analizlerinde iç tutarlığın incelenmesine geçilmiştir.

Tablo 1. Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğinin Dört ve Altı Faktörde İç Tutarlık Sonuçları

Faktör	Cronbach alfa	McDonald omega
Duyguları algılama (Kendi)	.77	.81
Duyguları algılama (Başkaları)	.82	.84
Duyguları düşünceleri kolaylaştırıcı olarak kullanma	.66	.79
Duygusal karşılıkları anlama	.79	.83
Duyguları yönetme (Kendi)	.74	.87
Duyguları yönetme (Başkaları)	.66	.73
Toplam	.87	.89

Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğinin iç tutarlık düzeyini incelemek amacıyla yapılan Cronbach alfa ve McDonald omega analizleri sonucunda ölçeğin alt boyutlarının Cronbach alfa değerlerinin .66 - .82 arasında toplamının .87 düzeyinde, McDonald omega değerlerinin ise .73 - .87 arasında olduğu toplamda ise .89 düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Dört faktörlü yapıda kendi duygularını anlama ve yönetme ile başkalarının duygularını algılama ve yönetme boyutları içinde iç tutarlık katsayıları ayrıca tekrar hesaplanmıştır. Sonuçlara göre kendi duygularını algılama ve yönetmenin Cronbach alfa değeri .78, McDonald omega değeri .88; başkalarının duygularını algılama ve yönetmenin Cronbach alfa değeri .81, McDonald omega değeri ise .88 olarak hesaplanmıştır. Ölçek maddelerin düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının .31 ile .53 arasında olduğu hesaplanmıştır. Madde ayırt ediciliği duygusal öz-yetkinlik toplamında alt ve üst %27'lik dilimlerine giren öğrenciler üzerinden incelendiğinde, tüm maddelerin alt ve üst grupları ayırt etme yeterlik gösterdiklerine ulaşılmıştır (%27 $n_{alt-üst}= 90$, t_{178} aralığı = 2.71 – 11.77 $p< .05$). Bir sonraki adım da benzer ölçek geçerliğine geçilmiştir.

Tablo 2. Duygusal Öz-yetkinlik Ölçekleri, Duygusal Empati ve Yaşam Doyumunun İkili İlişkileriyle Betimsel İstatistikleri

Değişken	Duygusal öz-yetkinlik (Choi, Kluemper, & Sauley, 2013)	Duygusal öz-yeterlik (Kirk, Schutte, & Hine, 2008)	Duygusal empati	Ort.	ss.
Duygusal öz-yetkinlik (Choi, Kluemper, & Sauley, 2013)	-	-	-	88.22	10.89
Duygusal öz-yeterlik (Kirk, Schutte, & Hine, 2008)	.64*	-	-	115.54	16.48
Duygusal empati	.42*	.33*	-	94.76	12.55
Yaşam doyumu	.20*	.28*	.17*	21.57	6.40

*Bonferroni düzeltmesi (Welkowitz, Cohen, & Ewen, 2006) sonucu $p= .008$

Choi, Kluemper ve Sauley'in (2013) Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğinin benzer ölçek geçerliği çalışması Kirk, Schutte ve Hine'nin (2008) Duygusal Öz-yeterlik Ölçeğiyle yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre her iki ölçek arasındaki ilişki .64 düzeyindedir. Ayrıca Duygusal-Öz-yetkinlik Ölçeklerinin yaşam doyumu ve duygusal empatiyle de olan ilişkileri de incelenmiştir. Sonuçlara göre Choi, Kluemper ve Sauley'in (2013) Duygusal Öz-yetkinlik toplamı duygusal empatiyle .42, yaşam doyumuyla .20 düzeyinde ilişkilendirirken Kirk, Schutte ve Hine'nin (2008) Duygusal Öz-yeterlik toplamı duygusal empatiyle .33, yaşam doyumuyla ise .28 düzeyinde ilişkilendirilmiştir. Daha sonrasında ise artımsal geçerlik kapsamında daha önceki çalışmalarda da ilişkili oldukları belirlenen (Choi, Kluemper, & Sauley, 2013; Palesh ve diğ., 2006; Totan, Doğan, & Sapmaz, 2013; Doğan, Totan, & Sapmaz, 2013) yaşam doyumunun ve duygusal empatinin her duygusal öz-yetkinlik toplamını yordama düzeyleri incelenmiştir. Choi, Kluemper ve Sauley'in (2013) duygusal öz-yetkinlik toplamını açıklamada yaşam doyumunu ve duygusal empatinin doğrusal birlikteliğinin istatistiksel olarak önemli olduğu $F(2, 267) = 32.97, p < .01$ ve .45 olan çoklu korelasyonun, doğrusal birlikteliğe ait varyansın %20'sini açıkladığına ulaşılmıştır. Duygusal empati .39 ($t = 6.95, p < .01$; Standartlaştırılmamış $B = .34$, %95 Güven aralığı = .24 - .43) yaşam doyumunu ise .17 düzeyinde ($t = 2.97, p < .01$; Standartlaştırılmamış $B = .28$, %95 Güven aralığı = .09 - .47) pozitif yönde duygusal öz-yetkinliği açıklamıştır. Kirk, Schutte ve Hine'nin (2008) duygusal öz-yetkinlik toplamını yaşam doyumunu ve duygusal empatinin doğrusal birlikteliğinin istatistiksel olarak önemli olduğuna ulaşılmıştır [$F(2, 233) = 24.18, p < .01$]. Doğrusal birliktelik düzeyi olan .42 düzeyindeki ilişkinin varyansın %17'sini açıkladığı belirlenmiştir. Duygusal empati .30 ($t = 5.00, p < .01$; Standartlaştırılmamış $B = .42$, %95 Güven aralığı = .26-.59), yaşam doyumunu ise .25 düzeyinde ($t = 4.15, p < .01$; Standartlaştırılmamış $B = .66$, %95 Güven aralığı = .35 - .97) pozitif yönde duygusal öz-yetkinliği açıklamıştır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmada Choi, Kluemper ve Sauley'in (2013) geliştirdikleri Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğinin Türk üniversite öğrencilerinden elde edilen veri üzerinden dört ve altı faktörlü psikometrik niteliğinin karşılaştırılmasıyla, ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılması amaçlanmıştır. Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeği, özgün yapısında dört ve altı faktörlü olarak güçlü psikometrik özellikler göstermektedir. Bu nedenle de araştırma için kuramsal ve görgül dayanak oluşturan bu yapıların incelenmesinde Hurley ve çalışma arkadaşlarının (1997) önerdiği gibi betimleyici faktör analizi yerine doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda gerek dört faktörlü gerekse de altı faktörlü hipotez modelde model ve veri arasında uyumunun yeterli gösterdiği, tüm maddelerin önemli birer faktör açıklayıcı oldukları belirlenmiştir. Bununla birlikte, Choi, Kluemper ve Sauley'in (2013) önerdiği gibi bireyin kendi duygularını algılama, başkalarının duygularını algılaması, duyguları düşüncelerin kolaylaştırıcısı olarak kullanması, duygusal karşılıkları anlama, kendi duygularını yönetmesi ve başkalarının duygularını yönetme boyutları olarak altı faktörlü yapının istatistiksel olarak dört faktörlü yapıya göre daha iyi uyum gösterdiği belirlenmiştir. Bu sonuç doğrultusunda özgün formda olduğu gibi kendi ve başkaları için duygularını algılama ve yönetmenin bir bütün halinde değerlendirmek yerine ayrı ayrı ele alınmasının daha yerinde olacağı söylenebilir.

Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğinin güvenilirlik analizlerinde Cronbach alfa katsayısının McDonald omega katsayısı kullanılmıştır. Cronbach alfa ve McDonald omega sonuçlarına göre ölçek ve altı faktörlü alt boyutları güvenilirlik açısından yeterlilik göstermektedir. Bununla birlikte, ölçek maddelerinin tümü, düzeltilmiş madde toplam korelasyonları için yeterli düzeydir (Millon & Bloom, 2008). Ayrıca alt ve üst puanlayıcı gruplarını ayırmada da ölçek maddelerinin tümü ayrıca yeterlilik göstermişlerdir. Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğinin benzer ölçek geçerliği çalışması daha önce Türkçede de yeterlik gösterdiği rapor edilen (Totan, İkiz ve Karaca, 2010) Kirk, Schutte ve Hine'nin (2008) Duygusal Öz-yeterlik Ölçeğiyle kullanılarak incelendiğinde, iki ölçek arasında pozitif yönde orta düzeyin üstünde önemli bir ilişki belirlenmiştir. Ayrıca, her iki ölçme aracının da, yaşam doyumuyla ve duygusal empatiyle yakın düzeylerde pozitif yönde önemli düzeyde ilişkili oldukları belirlenmiştir. Her iki duygusal öz-yetkinlik puanını yordamada yaşam doyumunu ve duygusal empati önemli birer yordayıcı

değişken olarak belirlenirken, her iki analizde de bağımsız değişkenler olarak yaşam doyumu ve duygusal empatinin duygusal öz-yetkinlik düzeylerinde, yüzde olarak birbirine yakın varyans açıklayıcısı oldukları anlaşılmıştır. Duygusal zekâ stres düzeyleri düşük yaşam doyumunu ise yüksek düzeyde yordadığı (Choi, Kluemper, & Sauley, 2013), duygusal zekanın yaşam doyumuyla (Palmer, Donaldson, & Stough, 2002), duygusal öz-yetkinlik ve duygusal empatiyle (Totan, Doğan, & Sapsmaz, 2013) ilişkili oldukları düşünüldüğünde, duygusal öz-yetkinliği açıklamada yaşam doyumunun ve empatinin önemli bir değişken olması tutarlı bir sonuçtur. Bu sonuçlar Choi, Kluemper ve Sauley'in (2013) ölçeğinin duygusal öz-yetkinliğe değerlendirme de güçlü, kararlı ve yeterli bir ölçme aracı olduğuna işaret etmektedir.

ÖNERİLER

Duygusal zekanın bireyin performansını doğrudan etkilemede zayıf olduğunu gösteren çalışmalar olmakla birlikte (Joseph & Newman, 2010; O'Boyle, Humphrey, Polack, Hawver, & Story, 2011), Choi, Kluemper ve Sauley (2013) Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğinin bireyin duygusal alanında yetenek ve performansı arasında bir bağ oluşturarak, bu zayıf etkiyi incelemede daha güçlü bir enstrüman olacağını öne sürmektedir. Araştırmalar gerek kötü oluşla ilgili klinik rahatsızlıklarda (Han ve diğ., 2005; Pallesh ve diğ., 2006) gerekse de psikolojik iyi oluşla ilgili örüntülerde (Valois, Umstadd, Zullig, & Paxton, 2008; Villanueva & Sánchez, 2007; Kirk, Schutte, & Hine, 2011; Dacre Pool & Qualter, 2012) duygusal öz-yetkinliğin pozitif etkilerini göstermektedir. Bu bağlamda Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğinin Türkçede var olması ve güçlü psikometrik özellikler göstermesi önemlidir. Araştırmanın üniversite öğrencilerinde uygun örnekleme yöntemiyle gerçekleştirilmesi, kesitsel çalışma olması sebebiyle belirli bir yaş aralığında kalması araştırmanın sınırlılıklarıdır. Her ne kadar bu sınırlılıklar olsa da Duygusal Öz-yetkinlik Ölçeğinin duygusal süreçlerini kontrol etmeye yönelik inançlarını incelemede bireylerin algı düzeylerini belirlemede kullanılabilecek nitelikli bir ölçme aracı olduğu belirgindir.

KAYNAKÇA

- Bahman, S. & Maffini, H. (2008). *Developing children's emotional intelligence*. New York, NY: Continuum International Publishing Group.
- Bar-On, R. & Parker, J. D. (2000). BarOn emotional quotient inventory: Youth version. *Technical manual*. New York: Multi-Health Systems.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York, NY: W. H. Freeman/Times Books/Henry Holt & Co.
- Bandura, A. (1999). Exercise of personal and collective efficacy in changing societies. İçinde A. Bandura (Ed.), *Self-efficacy in changing societies*, (pp. 1-45). Cambridge: Cambridge University Press.
- Bandura, A. (2006). Guide for constructing self-efficacy. İçinde F. Pajares ve T. Urdan (Eds.), *Self-efficacy beliefs of adolescents* (pp. 307-337). Greenwich, CT: Information Age Publishing.
- Baumeister, R. F. & Bushman, B. J. (2011). *Social psychology and human nature*. (2nd ed.). Belmont, CA: Wadsworth, Cengage Learning.
- Brackett, M. A., Rivers, S. E., Lerner, N., Salovey, P., & Shiffman, S. (2006). Relating emotional abilities to social functioning: A comparison of self-reported and performance measures of emotional intelligence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(4), 780-795.
- Byrne, B. (2013). *Structural equation modeling with AMOS. Basic concepts, applications, and programing* (2nd ed.). New York, NY: Routledge Taylor & Francis Group.

- Caruso, D. R. & Mayer, J. D. (1998). *A measure of emotional empathy for adolescents and adults*. Yayınlanmamış araştırma raporu. <http://www.unh.edu/personalitylab/Assets/measures-MultEmpathy/Empathy%20Article%202000.pdf>, Erişim tarihi:15.04.2013
- Caprara, G. V., Fida, R., Vecchione, M., Del Bove, G., Vecchio, G. M., Barbaranelli, C., & Bandura, A. (2008). Longitudinal analysis of the role of perceived self-efficacy for self-regulated learning in academic continuance and achievement. *Journal of Educational Psychology, 100*(3), 525-534.
- Choi, S., Kluemper, D. H., & Sauley, K. S. (2012). Assessing emotional self-efficacy: Evaluating validity and dimensionality with cross-cultural samples. *Applied Psychology: An International Review, 62*(1), 97-123.
- Dacre Pool, L. & Qualter, P. (2012). Improving emotional intelligence and emotional self-efficacy through a teaching intervention for university students. *Learning and Individual Differences, 22*(3), 306-312.
- Daus, C. S. & Ashkanasy, N. M. (2005). The case for the ability-based model of emotional intelligence in organizational behavior. *Journal of Organizational Behavior, 26*(4), 453-466.
- DeVellis, R.F. (2014). Ölçek Geliştirme: Kuram ve uygulamalar. T. Totan (Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Diamond, L. M. & Aspinwall, L. G. (2003). Emotion regulation across the life span: An integrative perspective emphasizing self-regulation, positive affect, and dyadic processes. *Motivation and Emotion, 27*(2), 125-156.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment, 49*(1), 71-75.
- Freberg, L. A. (2010). *Discovering biological psychology*. (2nd ed.) Belmont, CA: Wadsworth, Cengage Learning.
- Furnham, A. (2006). Explaining the popularity of emotional intelligence. İçinde K.R. Murphy (Ed.), *A critique of emotional intelligence: What are the problems and how can they be fixed?* (pp. 141-159). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Han, W. T., Collie, K., Koopman, C., Azarow, J., Classen, C., Morrow, G. R., & Spiegel, D. (2005). Breast cancer and problems with medical interactions: Relationships with traumatic stress, emotional self-efficacy, and social support. *Psycho-Oncology, 14*(4), 318-330.
- Hurley, A. E., Scandura, T. A., Schriesheim, C. A., Brannick, M. T., Seers, A., Vandenberg, R. J., & Williams, L. J. (1997). Exploratory and confirmatory factor analysis: Guidelines, issues, and alternatives. *Journal of Organizational Behavior, 18*(6), 667-683.
- Garnefski, N., Kraaij, V., & Spinhoven, P. (2001). Negative life events, cognitive emotion regulation and emotional problems. *Personality and Individual Differences, 30*(8), 1311-1327.
- Gratz, K. L., & Roemer, L. (2004). Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: Development, factor structure, and initial validation of the difficulties in emotion regulation scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment, 26*(1), 41-54.
- Gross, J. J. (1998). The emerging field of emotion regulation: An integrative review. *Review of general psychology, 2*(3), 271-299.
- Gross, J. J. (Ed.). (2007). *Handbook of emotion regulation*. New York, NY: Guilford Press.
- Kirk, B. A., Schutte, N. S., & Hine, D. W. (2008). Development and preliminary validation of an emotional self-efficacy scale. *Personality and Individual Differences, 45*(5), 432-436.

- Kirk, B. A., Schutte, N. S., & Hine, D. W. (2011). The effect of an expressive-writing intervention for employees on emotional self-efficacy, emotional intelligence, affect, and workplace incivility. *Journal of Applied Social Psychology, 41*(1), 179-195.
- Kline, R. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (3rd ed.). New York, NY: The Guilford Press.
- Köker, S. (1991). Normal ve sorunlu ergenlerde yaşam doyumu düzeyinin karşılaştırılması. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Joseph, D. L. & Newman, D. A. (2010). Emotional intelligence: An integrative metaanalysis and cascading model. *Journal of Applied Psychology, 95*(1), 54-78.
- Jöreskog, K. G. & Sörbom, D. (2001). *LISREL 8 user's reference guide*. Lincolnwood, IL: Scientific Software International, Inc.
- MacCann, C. & Roberts, R. D. (2008). New paradigms for assessing emotional intelligence: Theory and data. *Emotion, 8*(4), 540-551.
- Mayer, J. D., Caruso, D. R., & Salovey, P. (1999). Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence, 27*(4), 267-298.
- Mayer, J. D. & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? İçinde P. Salovey & D. J. Sluyter (Eds.), *Emotional development and emotional intelligence* (pp. 3-31). New York: Basic Books.
- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2004). Emotional Intelligence: Theory, findings, and implications. *Psychological Inquiry, 15*(3), 197-215.
- Millon, T. & Bloom, C. (2008). *The Millon Inventories: A practitioner's guide to personalized assessment*. (2nd ed). New York, NY: Guilford Press.
- O'Boyle, E. H., Humphrey, R. H., Polack, J. M., Hawver, T. H., & Story, P. A. (2011). The relation between emotional intelligence and job performance: A metaanalysis. *Journal of Organizational Behavior, 32*(5), 788-818.
- Palesh, O. G., Shaffer, T., Larson, J., Edsall, S., Chen, X. H., Koopman, C., & Parsons, R. (2006). Emotional self-efficacy, stressful life events, and satisfaction with social support in relation to mood disturbance among women living with breast cancer in rural communities. *The Breast Journal, 12*(2), 123-129.
- Palmer, B., Donaldson, C., & Stough, C. (2002). Emotional intelligence and life satisfaction. *Personality and Individual Differences, 33*(7), 1091-1100.
- Petrides, K. V., Frederickson, N., & Furnham, A. (2004). The role of trait emotional intelligence in academic performance and deviant behavior at school. *Personality and Individual Differences, 36*(2), 277-293.
- Petrides, K. V., Furnham, A., & Mavroveli, S. (2007). Trait emotional intelligence: Moving forward in the field of EI. İçinde G. Matthews, M. Zeidner & R. Roberts (Eds.), *Emotional intelligence: Knowns and unknowns* (pp. 151-166). Oxford: Oxford University Press.
- R Development Core Team (2013). R: *A language and environment for statistical computing*. R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria. <http://www.R-project.org>, Erişim tarihi: 16.11.2013
- Revelle, W. (2013). *Psych: Procedures for personality and psychological research*. Northwestern University, Evanston, Illinois, USA. <http://CRAN.R-project.org/package=psych>, Erişim tarihi: 16.11.2013
- Schmitt, T. A. (2011). Current methodological considerations in exploratory and confirmatory factor analysis. *Journal of Psychoeducational Assessment, 29*(4), 304-321.

- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J., & Dornheim, L. (1998). Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences, 25*(2), 167–177.
- Shiota, M. N. & Kalat, J. W. (2012). *Emotion* (2nd ed.). Belmont, CA: Wadsworth, Cengage Learning.
- SPSS (2009). *PAWS Statistics 18 core system user's guide*. California, IL: SPSS Inc.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Boston, MA: Pearson Education, Inc.
- Thompson, R. A. (1991). Emotional regulation and emotional development. *Educational Psychology Review, 3*(4), 269-307.
- Totan, T. (2014). The Regulatory Emotional Self-efficacy Scale: Issues of reliability and validity within a Turkish sample group. *Psychological Thought, 7*(2),144-155.
- Totan, T., Doğan, T., & Sapmaz, F. (2013). Emotional self-efficacy, emotional empathy, and emotional approach coping as sources of happiness. *Cypriot Journal of Educational Sciences, 8*(2), 247-256.
- Totan, T., İkiz, E. F. ve Karaca, R. (2010). Duygusal Öz-yeterlik Ölçeğinin Türkçeye uyarlanarak tek ve dört faktörlü yapısının psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 28*, 71-95.
- Totan, T., Koruklu, N. ve Sağkal, A. S. (2012). Duygusal empati çok boyutlu değerlendirilebilir mi? XXI. Eğitim Bilimleri Kongresi, 12-14.Eylül.2012, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Totan, T. ve Şahin, R. (2015). The stepwise effect of emotional self-efficacy processes and emotional empathy on young people's satisfaction with life. *European Scientific Journal, 11*(14), 442-456.
- Valois, R. F., Umstatted, M. R., Zullig, K. J., & Paxton, R. J. (2008). Physical Activity Behaviors and Emotional Self-Efficacy: Is There a Relationship for Adolescents? *Journal of School Health, 78*(6), 321-327.
- Villanueva, J. J., & Sánchez, J. C. (2007). Trait emotional intelligence and leadership self-efficacy: Their relationship with collective efficacy. *The Spanish Journal of Psychology, 10*(2), 349-357.
- Voltan-Acar, N. (2014). *Psikolojik danışma ve rehberlik terimleri sözlüğü*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Welkowitz, J., Cohen, B. H., & Ewen, R. B. (2006). *Introductory statistics for the behavioral sciences*. (6th ed.). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Inc.
- Wong, C. S. & Law, K. S. (2002). The effect of leader and follower emotional intelligence on performance and attitude: An exploratory study. *Leadership Quarterly, 13*(3), 243–274.
- Yetim, Ü. (1991). Kişisel projelerin organizasyonu ve örüntüsü açısından yaşam doyumu. *Yayınlanmamış doktora tezi*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Zinbarg, R. E., Revelle, W., Yovel, I., & Li, W. (2005). Cronbach's α , Revelle's β , and McDonald's ω H: Their relations with each other and two alternative conceptualizations of reliability. *Psychometrika, 70*(1), 123-133.